

BISKUPSKA SINODA
XV. OPĆA REDOVITA SKUPŠTINA

Mladi, vjera
i razlučivanje zvanja

PRIPREMNI DOKUMENT

Vatikan
2017.

Kazalo

Uvod

»To sam vam govorio da moja radost bude u vama i da vaša radost bude potpuna« (Iv 15, 11): eto Božjeg plana za muškarce i žene svakog doba te dakle i za sve mladiće i djevojke trećeg tisućljeća, bez iznimke.

Naviještati radost evanđelja je poslanje koje je Gospodin povjerio svojoj Crkvi. Na Sinodi o novoj evangelizaciji i u apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium* raspravlja se o tome kako ispuniti to poslanje u današnjem svijetu; temi praćenja obitelji ususret toj radosti bile su, pak, posvećene dvije sinode o obitelji i posinodska apostolska pobudnica *Amoris laetitia*.

Nastavljajući do sada prijeđeni put, ovim novim sinodskim hodom na temu: »Mladi, vjera i razlučivanje zvanja«, Crkva je odlučila propitkivati se o tome kako pratiti mlade na putu prepoznavanja i prihvaćanja poziva na ljubav i život u punini, i ujedno zatražiti od samih mladih da joj pomognu utvrditi najplodonosnije načine naviještanja Radosne vijesti u današnjem vremenu. Crkva će, preko mladih, moći zamijetiti Gospodinov glas koji odzvanja i danas. Kao nekoć Samuel (usp. *1 Sam* 3, 1-21) i Jeremija (usp. *Jr* 1, 4-10), ima mladih koji znaju zamijetiti one znakove našeg vremena koje Duh Sveti pokazuje. Slušajući njihove težnje možemo nazrijeti svijet sutrašnjice koji nam dolazi ususret i putove kojima je Crkva pozvana ići.

Poziv na ljubav poprima za svakog pojedinca konkretni oblik u svakodnevnom životu kroz niz izborâ, koji uobličuju životni stalež (brak, zaređeno svećeništvo, posvećeni život i drugo), zvanje, vrstu društvenog i političkog angažmana, stil života, upravljanje vremenom i novcem itd. Bilo da su prihvaćeni ili im se pojedinac podlaže, svjesni ili nesvjesni, tim izborima nitko ne može izmaći. Svrha razlučivanja zvanja je otkriti kako ih pretvoriti, u svjetlu vjere, u korake prema punini radosti na koju smo svi pozvani.

Crkva je svjesna da posjeduje »ono što daje snagu i ljepotu mladima: sposobnost da se raduje onome što je tek u povojima, da se raduje ne očekujući ništa zauzvrat, da se obnavlja i ponovno kreće u nova osvajanja« (*Poruka Drugog vatikanskog koncila mladima*, 8. prosinca 1965.); bogatstva njezine duhovne tradicije pružaju mnoga pomoćna sredstva kojima se može pratiti sazrijevanje svijesti i autentične slobode.

U toj perspektivi, ovim *Pripremnim dokumentom* se pokreće faza konzultiranja čitavog Božjeg naroda. Na kraju *Dokumenta* – upućenog biskupskim sinodama i vijećima hijerarhâ istočnih katoličkih Crkava, biskupskim konferencijama, dikasterijima Rimske kurije i Uniji viših redovničkih poglavara – nalazi se upitnik. Predviđeno je usto konzultiranje svih mladih putem Internet stranice, s upitnikom o njihovim očekivanjima i njihovu životu. Odgovori na ta dva upitnika predstavljat će temelj za sastavljanje *Radnog dokumenta* ili *Instrumentum laboris*-a, koji će biti referentna točka za raspravljanje sinodskih otaca.

Razmišljanje sadržano u ovom *Pripremnom dokumentu* podijeljeno je u tri dijela. Najprije se u kratkim crtama opisuju neke društvene i kulturne dinamike svijeta u kojem mladi rastu i donose svoje odluke, kako bi ih se promatralo kroz prizmu vjere. Zatim se prolazi temeljne korake procesa razlučivanja, koji je glavno sredstvo koje Crkva kani ponuditi mladima da bi otkrili, u svjetlu vjere, vlastiti poziv. Na kraju se nude osnovna uporišta

pastorala zvanja za mlade. Riječ je dakle ne o zaokruženom dokumentu, već o nekoj vrsti mape koja želi potpomoći traženje čiji će plodovi biti raspoloživi tek na kraju sinodskog puta.

Stopama ljubljenog učenika

Kao nadahnuće puta koji započinje nudimo jedan lik iz Evanđelja: riječ je o apostolu Ivanu. U tradicionalnom tumačenju četvrtog Evanđelja on je i uzorna slika mladića koji se odlučio nasljedovati Isusa i »učenik kojega je Isus ljubio« (Iv 13, 23; 19, 26; 21, 7).

«[Ivan Krstitelj] Ugleda Isusa koji je onuda prolazio i reče: »Evo Jaganjca Božjega!« Te njegove riječi čula ona dva njegova učenika pa pođoše za Isusom. Isus se obazre i vidjevši da idu za njim, upita ih: »Što tražite?« Oni mu rekoše: »Rabbi« – što znači: »Učitelju – gdje stanuješ?« Reče im: »Dođite i vidjet ćete.« Pođoše dakle i vidješe gdje stanuje i ostadoše kod njega onaj dan. Bila je otprilike deseta ura» (Iv 1, 36-39)

U traženju smisla koji će dati vlastitom životu, dvojica Krstiteljevih učenika čuju Isusa kako im upućuje duboko pitanje: »Što tražite?«. Na njihov odgovor: »Rabbi (što znači učitelju) – gdje stanuješ«, slijedi Gospodinov odgovor i poziv: »Dođite i vidjet ćete« (rr. 38-39). Isus ih istodobno poziva na duhovno putovanje i spremnost stvarno krenuti na put, a da pritom ne znaju kamo će ih to dovesti. Bit će to nezaboravan susret, toliko nezaboravan da će se učenici točno sjećati čak i dijela dana u kojem se dogodio (r. 39).

Zahvaljujući svojoj hrabrosti da pođu i vide, učenici će iskusiti Kristovo vjerno prijateljstvo i moći će svakog dana živjeti s njim. Razmišljat će o njegovim riječima i nadahnjivati se njima; njegova djela će na njih ostavljati dubok dojam i pobuđivati u njima ganuće.

Ivan će, na poseban način, biti pozvan biti svjedokom muke i uskrsnuća svoga Učitelja. Na Posljednjoj večeri (usp. Iv 13, 21-29) njegova prisnost s njim dovest će ga do toga da nasloni glavu na Isusove grudi i uzda se u njegovu riječ. Prateći Šimuna Petra do kuće velikog svećenika, iskusit će noć kušnje i samoće (usp. Iv 18, 13-27). Podno križa suosjećat će s dubokom boli Majke, kojoj je povjeren, preuzimajući odgovornost da se brine za nju (usp. Iv 19, 25-27). Na uskrsno jutro on će zajedno s Petrom žurno i s puno nade pohrliti ka praznome grobu (usp. Iv 20, 1-10). Konačno, tijekom čudesnog ribolova na Tiberijadskom jezeru (usp. Iv 21, 1-14), on će prepoznati Uskrsloga i posvjedočiti ga čitavoj zajednici.

Ivan nam može pomoći shvaćati iskustvo zvanja kao progresivni proces nutarnjeg razlučivanja i rasta u vjeri, koji vodi do otkrivanja punine radosti života i ljubavi u sebedarju i sudjelovanju u naviještanju Radosne vijesti.

I. MLADI U DANAŠNJEM SVIJETU

Ovo poglavlje nije sveobuhvatna analiza društva ili svijeta mladih, već donosi samo neke rezultate istraživanja na društvenom polju koji su korisni za obrađivanje teme razlučivanja zvanja, tako da »nas dotaknu u dubinu i pruže konkretan temelj etičkom i duhovnom putu« (*Laudato si*, 15).

U pristupu toj temi, na globalnoj razini, trebat će se prilagoditi točno određenim okolnostima svakog područja. Premda, naime, postoje globalne tendencije, razlike među različitim dijelovima planete su dosta značajne. U svakom pogledu može se s pravom reći da postoji više, a ne jedan svijet mladih. Neke se od tih razlika posebno jasno ističu. Prva je rezultat demografskih dinamika gdje se zemlje dijele na one s visokim stopama nataliteta, gdje mladi predstavljaju značajan i sve veći dio pučanstva, i one u kojima je njihov udio u stanovništvu u opadanju. Druga je razlika povijesne naravi. Naime, postoji razlika između zemalja i kontinenata drevne kršćanske tradicije, čija kultura je nositeljica spomena koji se ne smije izgubiti, i zemalja i kontinenata čija kultura nosi na sebi, naprotiv, biljeg drugih religijskih tradicija i u kojima je kršćanstvo u manjini i često tek odnedavno prisutno. Na kraju, ne smijemo zaboraviti razlike između pripadnika muškog i pripadnica ženskog spola: s jedne strane spolna razlika uvjetuje različite poglede na stvarnost i senzibilitet, a s druge je uzrok različitih oblika dominacije, isključenja i diskriminacije kojih se sva društva trebaju osloboditi.

Na stranicama koje slijede izraz »mladi« odnosi se na osobe starosne dobi otprilike između 16 i 29 godina, imajući na umu da i to treba prilagoditi mjesnim prilikama. U svakom slučaju dobro je podsjetiti da mladost, više no što označava skupinu kojoj osobe pripadaju, je razdoblje života koje svaki naraštaj razumijeva na jedinstven i neponovljiv način.

1. Svijet koji se ubrzano mijenja

Brzina procesa promjene i preobrazbe glavna je karakteristika suvremenog društva i kulture (usp. *Laudato si*, 18). Sprega velike složenosti i brzog ritma tog procesa stvara nikada prije doživljenu situaciju promjenjivosti (fluidnosti) i nesigurnosti. Ne sudeći *a priori* je li takvo stanje stvari problem ili prilika, ta situacija iziskuje punu pozornost i sposobnost za dugoročno planiranje, imajući na umu održivost i posljedice današnjih izbora za budućnost.

Sve veća neizvjesnost ima za posljedicu nastajanje stanja ranjivosti, to jest kombinaciju teške društvene situacije i materijalne oskudice kao i nesigurnost u životima velikog dijela stanovništva. Što se tiče svijeta rada, možemo spomenuti fenomene nezaposlenosti, porast fleksibilnosti na tržištu rada i izrabljivanje, poglavito djece, ili cijeli niz političkih, ekonomskih, društvenih pa čak i ambijentalnih uzroka koji objašnjavaju veliki porast broja izbjeglica i migranata. Nasuprot malom broju privilegiranih koji mogu uživati blagodati koje pružaju procesi ekonomske globalizacije, mnogi žive u neizvjesnoj i nesigurnoj situaciji, što ima utjecaj na njihov životni put i njihove životne izbore.

Na globalnoj razini suvremeni je svijet označen kulturom koja se temelji na »znanosti«, kojom često dominira tehnologija i beskrajne mogućnosti koje znanost obećava otkriti, u kojoj međutim »žalost i osamljenost kao da uzimaju sve više maha kod ljudi, pa i među mladima« (*Misericordia et misera*, 3). Kao što uči enciklika *Laudato si'*, isprepletenost tehnokratske paradigme i bjesomučne težnje za ostvarivanjem profita u kratkom roku izvor su one kulture

bacanja koja isključuje milijune osoba, uključujući i mnogo mladih, i koja dovodi do bezobzirnog iskorištavanja prirodnih dobara i srozavanja okoliša, što predstavlja prijetnju budućnosti naraštaja koji dolaze (usp. 20-22).

Ne smije se, nadalje, zanemariti činjenicu da su mnoga društva sve više multikulturalna i multireligijska. Navlastito prisutnost više religijskih tradicija u njima predstavlja izazov i priliku. Ta situacija može dovesti do povećanja dezorijentiranosti i napasti relativizma, ali ujedno pružiti sve više mogućnosti za plodni dijalog i uzajamno obogaćivanje. Sa stanovišta vjere tu situaciju treba promatrati kao znak našeg doba, koji traži unaprjeđivanje kulture slušanja, poštivanja i dijaloga.

2. Novi naraštaji

Današnja generacija mladih živi u svijetu različitom od onoga u kojem su živjeli njihovi roditelji i odgojitelji. Ekonomske i društvene promjene ne samo da utječu na cijelu paletu obaveza i mogućnosti, već se, u pozadini, mijenjaju također želje, potrebe, senzibiliteti, odnos pojedinca prema drugima. Usto, ako je s određenoga gledišta istina da zbog globalizacije mladi teže tome da budu više homogeni u svim dijelovima svijeta, usprkos tome oni žive u svojim mjesnim okruženjima i svojim jedinstvenim kulturnim i institucionalnim okolnostima koje se odražavaju na proces socijalizacije i oblikovanja osobnog identiteta.

Izazov multikulturalnosti na poseban je način prisutan u svijetu mladih; primjerice, s posebnim značajkama »druge generacije« (to jest naraštaja onih mladih koji odrastaju u društvu i kulturi koji se razlikuju od onih u kojima su odrastali njihovi roditelji, kao posljedica migracije) ili djece koja dolaze iz, u stanovitom smislu, »mješovitih« brakova (s etničkog, kulturnog i/ili religijskoga gledišta).

U mnogim dijelovima svijeta mladi žive u posebno teškim uvjetima u kojima je teško stvoriti prostor za autentične životne izbore i opredjeljenja budući da nemaju ni najmanju mogućnost slobodnog izbora. Pomislimo samo na mlade koji žive u situacijama siromaštva i isključenosti; na one koji odrastaju bez roditelja ili obitelji, ili ne mogu ići u školu; na djecu i mlade koji žive na ulicama mnogih periferija; na mlade koji su nezaposleni, izbjeglice i migranti; na one koji su žrtve izrabljivanja, trgovine ljudima i ropstva; na djecu i mlade koji su prisilno regrutirani u kriminalne bande ili neregularne vojne postrojbe; na djevojčice supruge ili djevojke prisiljene na udaju protiv njihove volje. U svijetu ima previše onih koji izravno prelaze iz djetinjstva u odraslu dob i na koje se svaljuje teret odgovornosti koji nisu mogli sami birati. Često se djevojčice, djevojke i mlade žene moraju suočavati s mnogo većim teškoćama od svojih vršnjakâ.

Studije koje su provedene na međunarodnoj razini omogućuju utvrditi neke karakteristične crte mladih našeg doba.

Pripadnost i sudjelovanje

Mladi ne doživljavaju sebe kao kategoriju u nepovoljnom položaju ili društvenu skupinu koja treba zaštitu i, samim tim, kao pasivne primatelje pastoralnih programa ili politikâ. Mnogi od njih žele biti aktivni dio procesa promjene koji se događa u sadašnjem vremenu, kao što potvrđuju iskustva aktivizma i inovacije na osnovnoj razini gdje mladi imaju glavnu, vodeću ulogu zajedno s drugim osobama.

Mladi ljudi, s jedne strane, pokazuju volju i spremnost da sudjeluju i uključe se u konkretne aktivnosti u kojima osobni doprinos svakog pojedinca može biti prigoda za prepoznavanje vlastitog identiteta. S druge strane, oni pokazuju odbojnost prema sredinama u kojima osjećaju, s pravom ili pogrešno, da nemaju mogućnost za sudjelovanje ili ne primaju poticaje. To može dovesti do bezvoljnosti ili posustalosti u njihovoj volji da žele, sanjaju i planiraju, kao što to pokazuje širenje NEET fenomena (*not in education, employment or training*, to jest, mladi koji nisu uključeni u aktivnosti studija, rada ili stručnog osposobljavanja). Diskrepancija između mladih ljudi koji su pasivni i obeshrabreni i onih koji su poduzetni i energični posljedica je konkretnih mogućnosti koje se svakome od njih pružaju u društvu i obitelji u kojoj odrastaju, kao i iskustava smisla postojanja, odnosa i vrijednosti stečenih prije nego se zakoračilo u mladenačku dob. Osim u pasivnosti, manjak povjerenja u sebe same i vlastite sposobnosti može se manifestirati u prevelikoj zaokupljenosti vlastitim likom i pokornom podlaganju prolaznim modama.

Osobne i institucionalne referentne točke

Razna istraživanja pokazuju kako mladi osjećaju potrebu za bliskim, vjerodostojnim, dosljednim i čestitim osobama u koje će se moći ugledati, kao i za mjestima i prigodama u kojima će moći iskušati svoju sposobnost uspostave odnosa s drugima (bilo da je riječ o odraslima ili vršnjacima) i baviti se svojim osjećajima i emocijama. Oni traže osobe koje su kadre izraziti empatiju i pružiti im potporu, potaknuti ih i pomoći im da prepoznaju vlastite granice, a da pritom ne osjete da ih se osuđuje.

S te točke gledišta, uloga roditelja i obitelji je od ključne važnosti no katkad je problematična. Starije generacije često teže podcijeniti potencijale mladih. Oni ističu njihove slabosti i imaju problema sa shvaćanjem potreba mladih. Roditelji i odrasli odgojitelji mogu također imati pred očima vlastite pogreške i znaju što ne bi htjeli da mladi čine, ali, isto tako, često nemaju jasnu sliku o tome kako pomoći mladima da usmjere svoj pogled prema budućnost. Dvije najčešće reakcije u vezi s tim su da im radije ne govore ništa ili da im nameću vlastite izbore. Odsutni ili pretjerano zaštitnički nastrojeni roditelji čine djecu nespremnom suočiti se sa životom i skloni su podcjenjivati opasnosti ili biti opsjednuti strahom od pogreške.

Mladi ne traže, međutim, samo uzore (referentne osobe) među odraslima; oni imaju snažnu želju pronaći uzore među svojim vršnjacima. Samim tim kod njih postoji velika potreba za slobodnom interakcijom s njima, za izražavanjem svojih osjećaja i emocija, za neformalnim učenjem i eksperimentiranjem s ulogama i sposobnostima bez napetosti i tjeskobe.

Mladi ljudi, koji su po prirodi oprezni prema onima koji su izvan njihova kruga osobnih odnosa, često gaje nepovjerenje, ravnodušnost ili odbojnost prema institucijama. I to ne samo prema politici, već sve prema obrazovnim ustanovama i Crkvi kao instituciji. Oni bi htjeli Crkvu koja će biti bliže ljudima i osjetljivija na društvene probleme, ali shvaćaju da se to neće dogoditi preko noći.

Sve se to događa u okruženju gdje vjerska pripadnost i vjerska praksa sve više i više postaju obilježja jedne manjine. Iako mladi nisu otvoreno »protiv«, uče živjeti »bez« Boga predstavljenog u Evanđelju i »bez« Crkve i traže oslonac u alternativnim i slabo institucionaliziranim oblicima religije i duhovnosti ili odlaze u sekte i traže utočište u vjerskim iskustvima u kojima postoji snažan osjećaj pripadnosti. U mnogim mjestima, Crkva

je sve manje prisutna i samim tim se teže s njom susresti, dok je prevladavajuća kultura nositelj potreba koje nerijetko odudaraju od evanđeoskih vrijednosti, bilo da su to elementi vlastite tradicije ili lokalna stvarnost globalizacije koju karakterizira konzumerizam i individualizam.

Generacija brze internet veze

Mlade naraštaje karakterizira povezanost s modernim tehnologijama komunikacije i ono što se obično naziva »virtualni svijet«, ali koji ima također veoma stvarne učinke. Taj »virtualni svijet« omogućuje pristup nizu mogućnosti koje prethodne generacije nisu imale, ali ujedno u sebi krije opasnosti. Ipak, veoma je važno usredotočiti se na to kako iskustvo tehnološki posredovanih odnosâ oblikuje shvaćanje svijeta, stvarnosti i interpersonalnih odnosâ. Na temelju toga Crkva je pozvana osmisliti svoj pastoralni rad, koji treba razviti odgovarajuću kulturu.

3. Mladi i izbori

U prethodno opisanom kontekstu promjenjivosti i nesigurnosti, prijelaz u odraslu životnu dob i izgrađivanje identiteta zahtijevaju sve više »refleksivni« pristup. Ljudi su prisiljeni na nove prilagodbe u vlastitom životu i neprestano iznova usvajati vlastite izbore. Usto, zajedno sa zapadnom kulturom širi se i shvaćanje slobode shvaćene kao mogućnost da se ima pristupa uvijek novim mogućnostima. Mladi odbijaju graditi osobni životni put ako to znači da se moraju odreći mogućnosti da u budućnosti izaberu neki drugi put: »Danas biram ovo a sutra ću već vidjeti«. U prisnim odnosima kao i u svijetu rada obzor se radije sastoji od mogućnosti koje su uvijek reverzibilne no od definitivnih izbora.

U tome kontekstu stari pristupi više ne djeluju a iskustvo koje prenose prethodni naraštaji brzo zastarijeva. Vrijedne prilike i primamljivi rizici se isprepliću u zamršeni splet koji nije lako razmrsiti. Nužnim se pokazuju prikladna kulturna, društvena i duhovna sredstva kako se procese odlučivanja ne bi kočilo i na kraju, možda zbog straha od pogreške, došlo do toga da se promjenu trpi namjesto da ju se usmjerava. Da se poslužimo riječima pape Franje: »«Kako možemo ponovno probuditi veličinu i hrabrost donošenja velikih odluka, polet srca kako bi se uhvatilo u koštac s odgojnim i emotivnim izazovima?» Postoji jedan izraz koji sam ponovio više puta: riskiraj! Riskiraj. Tko ne riskira taj ne hoda. “Ali što ako pogriješim?” Bogu hvala! Više ćeš pogriješiti ako se ne pokreneš« (*Govor u Vili Nazaret*, 18. lipnja 2016.).

U traženju putova koji mogu ponovno probuditi hrabrost i zanose srca mora se nužno voditi računa o tome da Isusova osoba i Radosna vijest koju on proglašava i dalje privlače mnoge mlade.

Sposobnost mladih ljudi da biraju ometaju teškoće vezane uz neizvjesne uvjete, to jest teška borba za pronalaženje posla odnosno dramatičan nedostatak mogućnosti zaposlenja; prepreke u postizanju materijalne neovisnosti; i nemogućnost da nastave istu profesionalnu karijeru. Te je prepreke u pravilu još teže prevladati mladim ženama.

Ekonomске i društvene nedaće obitelji, način na koji mladi usvajaju neke značajke suvremene kulture i utjecaj novih tehnologija zahtijevaju veću sposobnost da se odgovori na izazov odgoja mladih u njegovu najširem smislu. To je odgojna hitnost koju je Benedikt XVI. istaknuo u *Pismu gradu Rimu i Rimskoj biskupiji o hitnosti odgoja mladih* od 21. siječnja 2008. Na globalnoj razini treba voditi računa također o postojećim nejednakostima među

zemljama kao i njihovu utjecaju na mogućnosti koje se pružaju mladima u različitim društvima u smislu uključivanja. Nadalje, kulturni i religijski faktori također mogu dovesti do isključivanja, primjerice s obzirom na razlike među spolovima ili diskriminaciju etničkih ili religijskih manjina, što može imati za posljedicu da se poduzetniji mladi odluče napustiti zemlju.

U takvim okolnostima posebno je urgentno promicati osobne sposobnosti stavljajući ih u službu temeljitog plana usmjerenog na zajednički rast. Mladi cijene mogućnost zajedničkog djelovanja u stvarnim projektima u kojima imaju priliku provjeriti svoju sposobnost postizanja rezultata, vježbati se u vodstvu usmjerenom na poboljšavanje okruženja u kojem živimo kao i stjecati i unaprjeđivati, na praktičnom polju, vještine korisne za život i rad.

Društvena inovacija izražava pozitivno uključivanje koje stubokom mijenja stanje novih naraštaja pretvarajući ih iz gubitnika koji traže zaštitu od opasnosti promjene u nositelje promjene koji su kadri stvoriti nove mogućnosti. Znakovito je da upravo mladi – uz koje se često vežu stereotipi pasivnosti i neiskustva – predlažu i u djelo provode alternative koje pokazuju kakvi bi svijet i Crkva mogli biti. Ako želimo da se u društvu ili kršćanskoj zajednici poluči nešto novo, moramo ostaviti prostora za djelovanje novim ljudima. Drugim riječima, osmišljavanje promjene prema načelima održivosti zahtijeva da se omogući novim naraštajima da isprobaju nove modele razvoja. To je posebno problematično u onim zemljama i onim institucionalnim kontekstima u kojima je dob onih koji zauzimaju odgovorne položaje visoka i usporava ritmove smjene generacija.

II. VJERA, RAZLUČIVANJE, POZIV

Ovom Sinodom Crkva želi iznova potvrditi vlastitu želju da susretne, prati i brine se za svakog mladog čovjeka, bez iznimke. Crkva ne može, niti to želi, prepustiti ih samoći i isključenosti kojima ih izlaže svijet. Neka njihov život bude lijepo iskustvo, neka se ne izgube na putovima nasilja ili smrti, neka ih razočaranost ne surva u ponor otuđenosti: sve to mora biti silno na srcu onome koji je rođen za život i vjeru i zna da je primio veliki dar.

Po tome daru znamo da se rađanjem osoba otvara obećanju punine života i da biti prihvaćen i zaštićen je temeljno iskustvo koje u srce svakog pojedinca ulijeva ne samo povjerenje da neće biti prepušten besmislu i tami smrti već nadu da će moći iskusiti vlastitu originalnost u jednom hodu prema punini života.

Mudrost Istočne Crkve pomaže nam otkriti kako se to povjerenje temelji na iskustvu "triju rođenja". Prvo je prirodno rođenje, to jest pojedinac dolazi kao žensko ili muško na svijet koji može primiti i podržati život; tu je zatim rođenje na krštenju »kad osoba postaje dijete Božje po milosti«; postoji, na kraju, treće rođenje, odnosno kada se događa prijelaz »iz tjelesnog života u duhovni«, koje otvara osobu ka punom ostvarenju slobode (usp. *Govori Filoksena od Mabuga*, sirijskog biskupa iz 5. stoljeća, 9).

Nuditi drugima darove koje smo mi sami primili znači pratiti ih ukorak na tome putu, biti uz njih i biti im potpora u suočavanju sa slabostima i životnim teškoćama, ali prije svega podržavati ih u ostvarivanju sloboda koje se tek oblikuju. Shodno tome, Crkva, počevši od njezinih pastira, je pozvana preispitati samu sebe i ponovno otkriti svoj poziv brinuti se za druge na način na koji je to predložio papa Franjo na početku svoga pontifikata: »Skrb, čuvanje traže dobrotu, zahtijevaju stanovitu nježnost. U Evanđeljima se sveti Josip pojavljuje kao snažni, hrabri čovjek, radnik, ali u njegovoj duši ima velike nježnosti, koja nije krepost slabih, naprotiv, ona je štoviše odlika snažnog duha i pokazatelj čovjekove sposobnosti da bude pažljiv, suosjećajan, otvoren prema drugome, da ljubi« (*Homilija na misi prigodom početka petrovske službe*, 19. ožujka 2013.).

U toj perspektivi u nastavku će biti predstavljene neke ideje u vezi praćenja (savjetovanja) mladih polazeći od vjere, oslušujući tradiciju Crkve, s jasnim ciljem da ih se podupre u njihovu razlučivanju zvanja i činjenju temeljnih životnih izbora, polazeći od svijesti da su neki od njih nepovratnog karaktera.

1. Vjera i poziv

Vjera, kao sudjelovanje u Isusovu načinu gledanja (usp. *Lumen fidei*, 18), je izvor razlučivanja zvanja, jer pruža temeljne sadržaje, specifične izraze, jedinstveni stil i vlastitu pedagogiju za to. Radosno i spremno prihvatiti taj milosni dar zahtijeva da ga se učini plodnim kroz konkretne i dosljedne životne izbore.

»Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas i postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane te vam Otac dadne što ga god zaištete u moje ime. Ovo vam zapovijedam: da ljubite jedni druge« (*Iv* 15, 16-17). Ako je poziv na radost temeljni poziv koji Bog stavlja u srce svakog mladog čovjeka da bi život svakog od njih mogao donijeti ploda, vjera je ujedno dar s neba i odgovor na izabranost i ljubljenost.

Vjera »nije utočište za malodušne, nego nešto što našem životu daje širinu. Ona pomaže otkriti veliki poziv, poziv na ljubav, i jamči da je ta ljubav pouzdana, da vrijedi predati joj se, jer se njezin temelj nalazi u vjernosti Bogu, koji je jači od svake naše krhkosti« (*Lumen fidei*, 53). Ta vjera »postaje svjetlo koje može rasvijetliti sve društvene odnose«, doprinoseći izgrađivanju »općeg bratstva« između muškaraca i žena svih vremena (*isto*, 54).

U Bibliji nalazimo brojna izvješća o pozivu upućenom mladima i njihovu odgovoru. U svjetlu vjere, oni postupno postaju svjesni Božjeg nauma duboke ljubavi prema svakoj osobi. Ta je Božja nakana sadržana u svakom od njegovih djela, još tamo od vremena stvaranja svijeta kao mjesta koje je »dobro«, mjesta sposobnog prihvatiti život i mjesta ponuđenog kao dar u mreži odnosâ u koje se treba pouzdati.

Vjerovati znači slušati Duha i biti u dijalogu s Riječju, koja je Put, Istina i Život (usp. *Iv* 14, 6), svim svojim umom i afektivnošću i naučiti uzdati se u tu Riječ, "utjelovljujući" je u konkretni svakodnevni život, kako u trenucima kad nas snađe kakav križ tako i u onima u kojima nas preplavi radost zbog znakova uskrsnuća, baš kao što je učinio "ljubljeni učenik". To je izazov s kojim se mora suočiti svaka kršćanska zajednica i svaki pojedini vjernik.

Mjesto u kojem se odvija taj dijalog je savjest. Kao što uči Drugi vatikanski koncil, ona je »najskrovitija jezgra i svetište čovjeka, u koje je on sâm s Bogom, čiji mu glas odjekuje u nutrini« (*Gaudium et spes*, 16). Savjest je dakle nepovredivi prostor u kojem se očituje poziv na prihvaćanje obećanja. Razlučivati glas Duha od ostalih poziva i odlučiti kako na nj odgovoriti zadaća je koju mora izvršiti svaka osoba. Drugi je mogu pratiti i podupirati, ali je nikada ne mogu u tome zamijeniti.

Život i povijest nas uče da osobi nije uvijek lako prepoznati konkretni oblik one radosti na koju Bog poziva svakog čovjeka i kojoj svaki od nas teži. To je još teže u današnjem vremenu označenom promjenom i raširenom nesigurnošću. Katkad se, pak, osoba mora suočiti s obeshrabrenošću i pritiskom drugih navezanosti koji je koče na njezinu putu prema punini. Mnogi su to iskusili, primjerice onaj mladić koji je imao silna bogatstva zbog kojih nije htio prihvatiti Isusov poziv i zato je otišao žalostan namjesto da ode pun radosti (usp. *Mk* 10, 17-22). Ljudska sloboda, premda se treba stalno pročišćavati i usavršavati, ne gubi nikad potpuno temeljnu sposobnost da prepozna i čini dobro: »iako ljudi mogu pasti na najniže grane, mogu se također izdići iznad sebe samih, ponovno izabrati dobro i krenuti iznova, neovisno o bilo kojoj psihološkoj i društvenoj uvjetovanosti« (*Laudato si'*, 205).

2. Dar razlučivanja

Donositi odluke i usmjeravati vlastite postupke u situacijama neizvjesnosti i u suočavanju sa suprotnim unutarnjim porivima je prostor za vježbanje u razlučivanju. Riječ je o klasičnom izrazu iz crkvene tradicije, koji se primjenjuje na različite situacije. Postoji naime vrsta razlučivanja koja se odnosi na čitanje znakova vremena a vodi do prepoznavanja prisutnosti i djelovanja Duha u povijesti. Tu je zatim moralno razlučivanje, u kojem se razlikuje ono što je dobro od onoga što je loše. Postoji, na kraju, i treće, duhovno razlučivanje, koje ima za cilj prepoznati napast kako bi joj se čovjek othrvao i nastavio kročiti putem punine života. Postoji očita isprepletenost tih oblika razlučivanja tako da se oni nikada ne mogu potpuno odvojiti jedan od drugoga.

Imajući to na umu, u žarištu Sinode je razlučivanje zvanja, to jest proces kojim osoba, u dijalogu s Gospodinom i oslušujući glas Duha, donosi temeljne odluke, počevši od

opredjeljenja za pojedini životni stalež. Ako je pitanje kako ne potratiti prilike za samoostvarenje od bitne važnosti za svakog muškarca i ženu, za vjernika to pitanje ima još snažnije i dublje značenje. Kako živjeti radosnu vijest evanđelja i odgovoriti na poziv koji Gospodin upućuje svima onima kojima ide ususret, bilo kroz ženidbu, sveti red ili Bogu posvećeni život? Gdje mogu oploditi vlastite talente: u profesionalnom životu, volonterskom radu, služenju potrebnima, sudjelovanju u građanskom i političkom životu?

Duh govori i djeluje kroz životne događaje svake osobe, ali ti su događaji sami po sebi nejasni ili dvosmisleni, budući da se mogu različito tumačiti. Da bi se otkrilo njihovo značenje i donijelo odluku potrebno je razlučivanje. Tri glagola kojima je ono opisano u *Evangelii gaudium*, 51 – prepoznati, tumačiti i izabrati – mogu nam pomoći opisati odgovarajući itinerar za pojedince odnosno grupe i zajednice, imajući na umu da u praksi granice u različitim fazama nikada nisu jasno naznačene.

Prepoznati

Prepoznavanje se prije svega odnosi na to kako se događaji u mojemu životu, osobe koje susrećem, riječi koje slušam ili koje čitam odražavaju na moju nutrinu. Sve to naime u njoj pobuđuje različite »želje, osjećaji, emocije« (*Amoris laetitia*, 143) s njihovim različitim očitovanjima: žalost, sumornost, punina, strah, radost, mir, osjećaj praznine, nježnost, srdžba, nada, bezvoljnost i drugo. Osoba osjeća da je privlače ili da je se gura u različite pravce, a da joj nije jasno kojim putem krenuti i što poduzeti; to je trenutak uspona i padova i u nekim slučajevima prave i istinske unutarnje borbe. Prepoznavanje iziskuje da se to emotivno bogatstvo iznese na vidjelo i da se te strasti nazove pravim imenom a da ih se pritom ne osuđuje. Ono traži također da se dokuči »okus« koji ostavljaju, to jest sklad ili nepodudarnost između onoga što osjećam i onoga što je duboko u mom srcu.

U ovoj fazi Božja Riječ je od velike važnosti. Razmišljanje o njoj, naime, pokreće strasti kao i sva iskustva koja dotiču našu nutrinu, ali istodobno pruža mogućnost da one izbiju na površinu uživljavajući se u događaje koje ona opisuje. U središtu faze prepoznavanja je sposobnost slušanja i osjećaji i emocije osobe, ne izbjegavajući pritom, iz straha, težak napor tišine. To je temeljni korak u procesu osobnog rasta, posebno za mlade ljude koji doživljavaju s većim intenzitetom snagu željâ i mogu ih se čak i uplašiti i zbog toga se odreći možda i velikih koraka za koje također osjećaju da ih privlače.

Tumačiti

Nije dovoljno prepoznati ono što se »osjetilo«: treba to protumačiti odnosno, drugim riječima, shvatiti na što Duh Sveti osobu poziva kroz ono što pobuđuje u svakom pojedincu. Često pojedinci pri opisivanju nekog iskustva ističu kako je na njih ostavilo »dubok utisak«. Teže je međutim razumjeti izvor i značenje željâ i osjećajâ koje je pojedinac iskusio i ustanoviti usmjeravaju li ga one u jednom konstruktivnom pravcu ili ga naprotiv vode prema tome da se priginje nad sebe samog.

Ta faza tumačenja je vrlo osjetljiva; ona zahtijeva strpljivost, budnost i određeno znanje. Osoba treba biti sposobna shvatiti učinke društvenih i psiholoških uvjetovanosti u što mora uložiti također vlastite intelektualne sposobnosti, a da pritom ne upadne u zamku stvaranja apstraktnih teorija o tome što bi bilo dobro ili lijepo učiniti; i u razlučivanju »stvarnost je važnija od ideje« (*Evangelii gaudium*, 231). U tumačenju je neizostavno isto tako suočavanje sa stvarnošću i razmatranje mogućnosti koje realno stoje na raspolaganju.

Za tumačenje želja i nutarnjih pobuda nužno je iskreno sučeljavanje, u svjetlu Božje Riječi, također s moralnim zahtjevima kršćanskog života, uvijek ih nastojeći primijeniti u konkretnoj situaciji u kojoj se živi. Taj napor potiče onoga koji to čini da se ne zadovoljava legalističkom logikom davanja vlastitog minimuma, već da naprotiv traži način na koji će se izvući najviše iz vlastitih darova i mogućnosti, što ima za posljedicu privlačnu i poticajnu poruku za mlade ljude.

To tumačenje se provodi u unutarnjem dijalogu s Gospodinom, ulažući u to sve osobne sposobnosti. Ipak, pomoć iskusnih osoba u osluškivanju Duha vrijedna je pomoć i potpora koju Crkva nudi i koju ne bi bilo mudro zanemariti.

Izabрати

Nakon što se svijet želja i emocija prepozna i protumači, sljedeći korak u donošenju odluke je vršenje autentične ljudske slobode i osobne odgovornosti, koje su, naravno, uvijek vezane uz konkretnu situaciju i stoga ograničene. Izbor, dakle, biva oslobođen slijepa sile nagonâ, kojoj podliježe određeni suvremeni relativizam dodjeljujući tomu ulogu vrhovnog kriterija te zatvara tako osobu u krug stalnih promjena. Istovremeno je oslobođen podložnosti silama izvan same osobe te dakle heteronomnim silama. Sve to zahtijeva dosljednost života.

Kroz dugo povijesno razdoblje temeljne životne odluke nisu donosili pojedinci kojih se to izravno ticalo; u nekim dijelovima svijeta tome je još uvijek tako, kao što je spomenuto u prvom poglavlju. Promicati doista slobodne i odgovorne izbore, potpuno prekinuti s praksama iz prošlosti, ostaje cilj svakog ozbiljnog programa pastoralna zvanja. Razlučivanje je glavno oruđe u tome smislu, koje omogućuje sačuvati nepovredivi prostor savjesti, ne težeći je pritom zamijeniti (usp. *Amoris laetitia*, 37).

Odluka se mora prokušati da se vidi je li ispravna. Izbor ne može ostati zatvoren u nutрини koja je izložena opasnosti da ostane virtualna ili nerealna – to je realna opasnost naglašena u suvremenoj kulturi –, već je pozvan pretočiti se u djelo, postati stvaran i opipljiv, pokrenuti jedan hod, prihvaćajući rizik suočavanja s onom stvarnošću koja je pobudila želje i emocije. U ovoj fazi će se javiti druge želje i emocije: njihovo prepoznavanje i tumačenje omogućit će da se ustanovi je li odluka dobra ili ju treba preispitati. Zato je važno »izaći«, također iz straha da će se pogriješiti koji, kako što smo vidjeli, može biti paralizirajući.

3. Putovi prema zvanju i poslanju

Razlučivanje zvanja ne provodi se u jednom određenom činu, premda je u opisivanju razvoja nekog zvanja moguće prepoznati specifične trenutke ili presudne susrete. Kao i sve važne stvari u životu, razlučivanje zvanja je dugotrajan proces, tijekom kojeg pojedinac nastavlja budno pratiti znakove kojim Gospodin pokazuje i specificira poziv koji je vrlo osoban i jedincat. Gospodin je tražio od Abrahama i Sare da napuste svoju zemlju, ali tek je u postupnom hodu, u kojem je bilo i pogrešnih koraka, razjašnjeno ono što su isprva bili tajanstveni »krajevi koje ću ti pokazati« (*Post* 12, 1). I sama Marija napreduje u svijesti o vlastitom pozivu kroz razmišljanje o riječima koje čuje i događajima koji su joj se dogodili, čak i onima koje ne razumije (usp. *Lk* 2, 50-51).

Vrijeme ima temeljnu važnost u procjeni djelotvornosti donesene odluke. Kao što se uči na svakoj stranici Biblije, svaki je poziv usmjeren prema misiji koju se prihvaća nevoljko ili s oduševljenjem.

Prihvatanje misije podrazumijeva spremnost riskirati vlastiti život i proći put križa, Isusovim stopama, koji se odlučno zaputio prema Jeruzalemu (usp. *Lk* 9, 51) kako bi prinio svoj život za ljudski rod. Samo ukoliko se odrekne toga da stavlja u središte pozornosti vlastite potrebe, osoba postaje otvorena za prihvaćanje Božjeg plana u obiteljskom životu, svetom redu ili Bogu posvećenom životu kao i za ozbiljno bavljenje vlastitim zanimanjem i iskreno traženje općeg dobra. Napose u mjestima gdje je kultura dublje obilježena individualizmom, potrebno je provjeriti jesu li izbori diktirani traženjem vlastitog narcističkog samoostvarenja ili naprotiv uključuju spremnost živjeti vlastiti život prema logici velikodušnog sebedarja. Zato su doticaj sa siromaštvom, ranjivošću i potrebama od velike važnosti u procesu razlučivanja zvanja. Što se tiče budućih pastira, potrebno je u njima promicati i jačati spremnost da dopuste da ih zapahne »miris ovaca«.

4. Praćenje (savjetovanje)

U temelju razlučivanja možemo pronaći tri uvjerenja, koja su čvrsto ukorijenjena u iskustvu svakog ljudskog bića promatranog u svjetlu vjere i kršćanske tradicije. Prvo je da Duh Sveti djeluje u srcu svakog muškarca i svake žene kroz osjećaje i želje koje se vežu iz ideje, slike i planove. Ako sluša pažljivo, ljudsko biće ima mogućnost tumačiti te znakove. Drugo je uvjerenje da je ljudsko srce, zbog svoje krhkosti i grešnosti, u pravilu podijeljeno jer ga privlače različiti ili čak oprečni osjećaji. Treće je uvjerenje da svaki način života nameće neki izbor, jer osoba ne može ostati neodređeno vrijeme neodlučna. Osoba se treba opskrbiti sredstvima koja su joj potrebna da prepozna Gospodinov poziv na radost ljubavi i izabрати da odgovori na taj poziv.

Među tim sredstvima, u duhovnoj tradiciji Crkve naglašava se važnost osobnog praćenja (savjetovanja). Da bi se pratilo drugu osobu, nije dovoljno proučavati teoriju razlučivanja, već treba imati snažno, osobno iskustvo tumačenja titrajâ srca kako bi se u njemu prepoznalo djelovanje Duha, čiji glas zna govoriti svakom pojedincu ponaosob. Osobno praćenje zahtijeva stalno izoštravanje vlastite osjetljivosti na glas Duha i dovodi do otkrivanja dara i bogatstva u individualnom karakteru osobe.

Riječ je o njegovanju osobnog odnosa s Bogom i pomaganju osobi da ukloni sve ono što ometa taj odnos. U tome se krije razlika između praćenja u razlučivanju zvanja i psihološke potpore, koja, kad je otvorena transcencijom, često ima temeljnu važnost. Psiholog pruža pomoć i potporu osobi koja se nalazi u teškoćama i pomaže joj da postane svjesna svojih slabosti i potencijala. Duhovno vodstvo ponovno usmjerava osobu prema Gospodinu i priprema tlo za susret s njim (*Iv* 3, 29-30).

Isusov susret s ljudima svoga vremena, kao što je zapisano u Evandeljima, iznose na vidjelo pojedine elemente koji nam pomažu opisati idealni profil osobe koja prati mladu osobu u razlučivanju zvanja. To su: mio pogled (poziv prvih učenika, usp. *Iv* 1, 35-51); autoritativna riječ (učenje u sinagogi u Kafarnaumu, usp. *Lk* 4, 32); sposobnost »biti bližnji« drugome (prisposoba o dobrom Samarijancu, usp. *Lk* 10, 25-37); odlučiti »pratiti nekoga«, biti suputnik drugome na njegovu putu (učenici iz Emausa, usp. *Lk* 24, 13-35); i, na kraju, autentično svjedočanstvo, neustrašivo ustati protiv najraširenijih predrasuda (pranje nogu na Posljednjoj večeri, usp. *Iv* 13, 1-20).

U zadaći praćenja mladih naraštaja, Crkva prihvaća svoj poziv da surađuje u radosti mladih radije no da podlegne napasti da gospodari njihovom vjerom (usp. *2 Kor* 1, 24). Ta služba u konačnici ima svoj korijen u molitvi i traženju dara Duha, koji vodi i prosvjetljuje sve i svakog pojedinog.

III. PASTORALNI RAD

Što znači za Crkvu pratiti mlade da prihvate poziv na radost evanđelja, napose u vremenu označenom neizvjesnošću, nestalnošću i nesigurnošću?

Svrha je ovoga poglavlja usredotočiti se na to kako shvatiti zaobiljno izazov pastoralne skrbi i razlučivanja zvanja, vodeći računa o onima koji su uključeni u tu zadaću (subjekti), mjestima gdje se to vođenje provodi i sredstvima koja stoje na raspolaganju. U tome smislu, prepoznamo da između pastora mladih i pastora zvanja postoje dodirne točke i podudarnost ali i razlike. Pregled koji slijedi ne kani biti iscrpan, već pružiti upute i smjernice koje treba dalje razrađivati i upotpunjavati na temelju iskustava svake krajevne Crkve.

1. Na putu s mladima

Pratiti mlade znači izaći iz unaprijed stvorenih shema, susrećući mlade tamo gdje se nalaze, prilagođavajući se njihovim vremenima i ritmovima života; to znači također shvaćati ih ozbiljno dok se trude dati smisao stvarnosti u kojoj žive i pretočiti poruku koju su primili u djela i riječi, u njihovom svakodnevnom zauzimanju da izgrade vlastitu povijest i u manje-više svjesnom traženju smisla vlastitog života.

Svake nedjelje kršćani oživljavaju spomen na Isusa umrlog i uskrslog, susrećući ga u slavljenju euharistije. Mnogo je djece kršteno u vjeri Crkve i uključeno u hod kršćanske inicijacije. To, međutim, još uvijek ne znači da su donijeli zrelu odluku da će živjeti po vjeri. Da bi se postiglo tu zrelost potreban je hod koji uključuje katkad nepredvidljive putove i neuobičajena mjesta koja se nalaze daleko od crkvenih zajednica. Zbog toga, kao što je podsjetio papa Franjo, »pastoral zvanja uključuje svladavanje Isusova stila, koji prolazi kroz mjesta u kojima se odvija svakodnevni život, zaustavlja se bez žurbe i, gledajući braću s milosrđem, vodi ih ususret Bogu Ocu« (*Obraćanje sudionicima kongresa o pastoralu zvanja*, 21. listopada 2016.). Hod s mladima služi za izgradnju čitave kršćanske zajednice.

Upravo zato što predložena poruka uključuje slobodu mladih, svaka zajednica treba prepoznati važnost osmišljavanja kreativnih načina obraćanja mladima na osobni način i potpomaganja njihova osobnog razvoja. U mnogim slučajevima taj zadatak uključuje također da se nauči dati stvarni prostor nečem novom, a da se to novo pritom ne guši u pokušaju da ga se smjesti u unaprijed stvorene sheme. Neće biti plodne žetve zvanjâ ako ostanemo jednostavno zatvoreni u »lagodni pastoralni kriterij koji se vodi onim 'uvijek se radilo tako'« i ako ne budemo »odvažni i kreativni u toj zadaći propitkivanja evangelizacijskih ciljeva, struktura, načina i metoda vlastitih zajednica« (*Evangelii gaudium*, 33). Tri izraza, kojima se u Evanđeljima opisuje način na koji Isus susreće osobe svoga vremena, pomažu nam oblikovati taj pastoralni stil. Ti su izrazi: izaći, vidjeti, pozvati.

Izaći

Pastoral zvanja u ovome smislu znači prihvatiti poziv pape Franje na izlaženje. To prije svega znači napustiti one krute stavove koji navještaj radosti evanđelja čine manje uvjerljivim, zatim izaći iz shema u kojima se osobe osjećaju kao u kavezu te, na kraju, napustiti način djelovanja Crkve koji je katkad zastario. Izlaženje je također znak unutarnje oslobođenosti od rutinskih aktivnosti i uobičajenih briga, tako da se mladima omogući da imaju glavnu ulogu u njihovu vlastitom životu. Mladima će Crkva biti to privlačnija što više

budu vidjeli da kršćanska zajednica prihvaća konkretni i originalan doprinos koji svaki od njih može dati.

Vidjeti

Izaći prema svijetu mladih zahtijeva spremnost provoditi vrijeme s njima, slušati ih dok pričaju o životu, o svojim radostima i nadama, svojim žalostima i tjeskobama, kako bi ih se dijelilo s njima. To je put inkulturacije evanđelja i evangelizacije svake kulture, uključujući i kulturu mladih. Kad se u Evanđeljima opisuju Isusovi susreti s muškarcima i ženama njegova doba, ističe se upravo njegovu sposobnost da se zadrži u njihovu društvu i očaranost koja obuzima one koji sretnu njegov pogled. To je pogled svakog pravog pastira, koji zna vidjeti što je duboko u srcu a da pritom ne bude nametljiv ili ga se doživljava kao prijetnju; to je pravi pogled razlučivanja, koji ne želi zaposjesti savjest drugoga niti unaprijed određivati put Božje milosti polazeći od vlastitih shema.

Pozvati

U evanđeoskim izvješćima Isusov pogled pun ljubavi se pretvara u jednu riječ, koja je poziv na novost života koji treba prihvatiti, istražiti i graditi. Pozvati znači u prvom redu ponovno probuditi želju i osloboditi osobe od onoga što ih koči i sputava ili ih izvući iz lagodnosti u koje su se uljuljkale. Pozvati znači postaviti pitanja na koja ne postoje unaprijed odgovori. To, a ne propisivanje normi koje treba poštivati, je ono što potiče osobe da krenu na put i susretnu radost evanđelja.

2. Subjekti

Svi mladi, bez iznimke

U pastoralu mladi su subjekti a ne objekti. Društvo ih često promatra kao beskorisne jedinke ili u njima vidi samo smetnju. Crkva ne smije gajiti takav stav prema njima jer svi mladi, bez iznimke, imaju pravo da ih se prati na njihovu životnom putu.

Svaka je zajednica, zatim, pozvana biti pažljiva prije svega prema mladim koji su siromašni, marginalizirani i isključeni i učiniti ih protagonistima. Biti blizak mladima koji žive u uvjetima velikog siromaštva i nedaće, nasilja i rata, bolesti, invalidnosti i trpljenja je posebni dar Duha, koji može zorno pokazati na djelu Crkvi koja izlazi. Sama Crkva je pozvana učiti od mladih. Jasno to svjedoče mnogi mladi sveci koji nastavljaju biti izvor nadahnuća za sve.

Odgovorna zajednica

Čitava kršćanska zajednica treba se osjećati odgovornom za odgoj novih generacija i moramo priznati su u to djelovanje uključeni mnogi kršćani, počevši od onih koji tu zadaću vrše u crkvenom životu. Treba jednako tako cijeliti i napore onih koji svjedoče dobar život evanđelja i radost koja izvire iz njega u mjestima u kojima se odvija svakodnevni život. Potrebno je, na kraju, prepoznati veliku važnost uključivanja mladih u tijela sudjelovanja biskupijskih i župnih zajednica, počevši od pastoralnih vijeća, pozivajući mlade da daju svoj kreativni doprinos i prihvaćajući njihove ideje također kada su one provokativne.

Posvuda u svijetu postoje župe, redovničke zajednice, udruženja, pokreti i crkvene stvarnosti koji mogu planirati, osmisliti i ponuditi mladima uistinu značajna iskustva rasta i razlučivanja. Ponekad ta dimenzija planiranja pokazuje znakove nepripremljenosti i manjka vještine: to je opasnost koju treba izbjegavati poduzimajući ozbiljnije zadaće razmišljanja, konkretizacije, koordinacije i provedbe pastoralnog programa za mlade na ispravan, dosljedan i učinkovit način. Ta zadaća također zahtijeva posebnu i stalnu izobrazbu onih koji su odgovorni za izgradnju (formaciju).

Referentne osobe

Uloga pouzdanih odraslih s kojim treba uspostaviti pozitivnu suradnju od temeljne je važnosti u svakom hodu ljudskog sazrijevanja i razlučivanja zvanja. Potrebni su autoritativni vjernici s jasnim ljudskim identitetom, čvrstom crkvenom pripadnošću, vidljivim duhovnim karakterom, snažnom ljubavlju prema odgoju i velikom sposobnošću razlučivanja. Ponekad, međutim, nepripremljeni i nezreli odrasli teže djelovati na posesivan i manipulativan način, stvarajući negativne ovisnosti, velike neprilike i teška protusvjedočanstva, koje može ići čak i do zlostavljanja.

Da bi smo imali pouzdane osobe potrebno ih je obrazovati i podupirati, omogućujući im također da steknu veća odgojna znanja i vještine. To posebno vrijedi za one kojima je povjerena zadaća praćenja onih koji razmišljaju o prihvaćanju zvanja za zaređenu službu i posvećeni život.

Roditelji i obitelji: u svakoj kršćanskoj zajednici treba prepoznati nezamjenjivu odgojnu ulogu koju imaju roditelji i ostali članovi obitelji. U prvom redu su roditelji ti koji, u krugu obitelji, izražavaju svaki dan Božju brigu za svako ljudsko biće u ljubavi koja ih povezuje jedno s drugim i s vlastitom djecom. Papa Franjo je, u vezi s tim, ponudio dragocjene informacije i smjernice u jednom od poglavlja dokumenta *Amoris laetitia* (usp. 259-290) posvećenom upravo toj temi.

Pastiri: susret sa svećenicima, koji imaju sposobnost istinski se povezati s mladima posvećujući im vrijeme i talente, kao i doticaj s velikodušnim svjedočanstvom Bogu posvećenih žena i muškaraca, ima presudnu važnost za rast novih naraštaja. Na to je podsjetio također papa Franjo: »Tražim to prije svega od crkvenih pastira, biskupâ i svećenikâ: na vama je najveća odgovornost za kršćanska i svećenička zvanja i tu se zadaću ne smije srozati na birokratsku službu. I vi ste doživjeli susret koji je promijenio vaš život, kad vam je drugi svećenik – župnik, ispovjednik, duhovni vođa – pomogao iskusiti ljepotu Božje ljubavi. Tako i vi: izlazeći, slušajući mlade – za to je potrebna strpljivost! – možete im pomoći da razumiju kamo ih srce vuče i usmjeravati ih na njihovu putu« (*Obraćanje sudionicima kongresa o pastoralu zvanja*, 21. listopada 2016.).

Učitelji i drugi odgojitelji: mnogi katolički nastavnici djeluju kao svjedoci na sveučilištima i školama svih stupnjeva i razina. Mnogo je onih koji stručno, gorljivo i s velikom ljubavlju obavljaju svoj posao na radnome mjestu. U politici mnogi vjernici nastoje biti kvasac za jedno pravednije društvo. Mnogi koji su uključeni u volonterski rad u društvu posvećuju svoje vrijeme općem dobru i brizi za stvoreni svijet. Mnogo je i onih koji su s poletom i velikodušnošću uključeni u animiranje aktivnosti slobodnog vremena i sportove. Svi oni daju svjedočanstvo ljudskog i kršćanskog poziva prihvaćenog i življenog vjerno i predano, pobuđujući u onome koji ih promatra želju da

budu isti takvi: velikodušno odgovoriti na vlastiti poziv je prvi oblik vršenja pastoralna zvanja.

3. Mjestâ

Svakodnevni život i društveni angažman

Postati odrasli znači naučiti neovisno upravljati dimenzijama života koje su u isti mah temeljne i bitni sastavni dijelovi svakodnevice: korištenje vremena i novca, stil života i trošenja (zdrav način korištenja dobara i službi), učenje i slobodno vrijeme, odjeća i hrana, čuvstveni život i spolnost. To učenje, koje za mlade neizbježno uključuje jednu borbu, također je prilika da se napravi reda u vlastitome životu i vlastitim prioritetima, eksperimentirajući s odabirima načina djelovanja koji mogu postati vježbalište za razlučivanje i učvršćivanje opredjeljenja u donošenju najvažnijih odluka. Što je vjera autentičnija, to predstavlja veći izazov za svagdašnji život i ujedno svakodnevni život postaje izazov za nju. Tu posebno treba spomenuti, često teška i problematična, iskustva u svijetu rada i manjak posla. To su također prilike da se shvati ili produbi vlastiti poziv.

Siromasi vape i zajedno s njima Zemlja: zadaća slušanja siromaha i Zemlje može biti stvarna prigoda za susret s Gospodinom i Crkvom i otkrivanje vlastitog poziva. Kao što uči papa Franjo, zajednička djelovanja usmjerena posvećivanju brige zajedničkom domu i kvaliteti života siromašnih »kada izražavaju ljubav i sebedarje, mogu se pretvoriti u snažna duhovna iskustva« (*Laudato si'*, 232) te, dakle, u priliku na životnom putu i za razlučivanje zvanja.

Specifična područja pastoralnog rada

Crkva nudi mladima specifična mjesta susreta i kulturne izgradnje, odgoja i evangelizacije, slavljenja i služenja, stavljajući se na prvu crtu u otvorenom prihvaćanju svih i svakog pojedinog. Izazov tih mjesta i pastoralnih radnika koji su u njih uključeni sastoji se u tome da se sve više napreduje u razvijanju i izgrađivanju cjelovite mreže porukâ i da se usvoji u vlastitom načinu djelovanja stil »izaći, vidjeti, pozvati«.

– Na globalnoj razini ističu se svjetski dani mladih. Biskupske konferencije i biskupije, usto, sve više osjećaju svojom dužnošću ponuditi mladima specifična događanja i iskustva.

– Župe pružaju prostore, aktivnosti, vremena i tečajeve za mlade naraštaje. Sakramentalni život pruža temeljne prilike za rast u sposobnosti prihvaćanja Božjeg dara u vlastitom životu i poziva na aktivno sudjelovanje u crkvenom poslanju. Pokazatelj brige Crkve za svijet mladih su centri za mlade i oratoriji.

– Katolička sveučilišta i škole, s njihovim dragocjenim kulturnim i odgojnim služenjem, još su jedno sredstvo po kojem je Crkva prisutna među mladima.

– Društvene aktivnosti i volonterstvo pružaju priliku za nesebično služenje. U tome pogledu, susret s osobama koje su siromašne i na rubu društva može biti povoljna prilika za duhovni rast i razlučivanje zvanja, jer, s te točke gledišta, siromasi su učitelji, štoviše nositelji radosne vijesti da se iskustvo spasenja doživljava u slabosti.

– Crkvena udruženja i pokreti, ali i mnogi duhovni centri, pružaju mladima ozbiljne programe razlučivanja; misionarska iskustva postaju vrijeme velikodušnog služenja i plodne razmjene; ponovno otkrivanje hodočašća kao oblika i načina pristupa vlastitom životnom putu pokazuje se vrijednim i obećavajućim; u mnogim sredinama iskustvo pučke pobožnosti podupire i jača vjeru mladih ljudi.

– Seminari i kuće formacije mjesta su od strateške važnosti, jer imaju zadatak omogućiti mladima koji su se odazvali Bogu steći iskustvo – koje uključuje također intenzivni život u zajednici – koje će njih same osposobiti da prate druge u njihovu zvanju.

Digitalni svijet

Zbog svega ranije spomenutog, vrijedi posebno spomenuti svijet *novih medija*, koji je poglavito za mlade naraštaje postao životni prostor koji ima veliku važnost u njihovu životu. *Novi mediji* pružaju nove, do sada nepoznate mogućnosti, prije svega u pogledu pristupa informacijama i uspostave odnosa na daljinu. Međutim, one sa sobom nose i opasnosti (primjerice cyberbullying [vršnjačko nasilje među djecom i tinejdžerima putem interneta i mobilnih telefona], kocka, pornografija, zamke i opasnosti *chat room*-ova, ideološka manipulacija itd.). Premda postoje velike razlike među različitim regijama, kršćanska zajednice još uvijek razvija svoju prisutnost u tom novom areopagu, gdje je mladi imaju sigurno što naučiti.

4. Sredstva

Sredstva izražavanja u pastoralnom radu

Ponekad opažamo da između jezika Crkve i jezika mladih postoji jaz koji je teško premostiti, premda postoje mnoga iskustva plodnog susreta između senzibiliteta i očekivanja mladih i ponudâ Crkve na biblijskom, liturgijskom, umjetničkom, katehetskom i medijskom planu. Mnogi sanjaju o Crkvi koja će znati na značajan način uključiti mlade ljude u svoje aktivnosti koristeći, među ostalim, sredstva i način izražavanja koji su bliski mladima i cijeneći i prepoznavajući vrijednost njihove kreativnosti i talenata.

Sport je na poseban način odgojno sredstvo zbog velikih mogućnosti koje pruža. Glazba i drugi umjetnički izrazi su sami po sebi povlaštena sredstva kojima mladi mogu izraziti svoju individualnost.

Briga za odgoj i putovi evangelizacije

Pastoralni rad s mladima, u kojem smo pozvani više pokretati procese no zauzimati prostore, pokazuje, prije svega, važnost služenja ljudskom rastu svakog pojedinca i odgojnih i obrazovnih sredstava koji mogu poduprijeti taj rast. Između evangelizacije i odgoja postoji plodna genetska povezanost koja, u suvremenoj stvarnosti, mora voditi računa o postupnom sazrijevanju slobode.

Za razliku od prošlosti, Crkva se treba priviknuti na činjenicu da su načini približavanja vjeri manje standardizirani i zato ona mora postati više osjetljiva na individualnost svake osobe. Zajedno s onima koji i dalje prolaze tradicionalne etape kršćanske inicijacije, mnogo je onih koji susreću Gospodina i zajednicu vjernika i na druge načine i kasnije u životu, na primjer, zauzimanjem za pravdu ili stupanjem u kontakt izvan crkvene sredine s nekim tko je

vjerodostojan svjedok. Izazov za zajednice je da budu gostoljubive prema svima, po uzoru na Isusa koji je znao razgovarati i sa Židovima i sa Samarijancima kao i poganima grčke kulture i rimskim okupatorima, dokučujući duboku želju svakog od njih.

Šutnja, kontemplacija i molitva

Najposlije, i ujedno najvažnije, razlučivanje nije moguće bez njegovanja prisnosti s Gospodinom i dijalogom s njegovom Riječju. Napose je *lectio divina* dragocjena metoda koju nam je namrla crkvena tradicija.

U sve bučnijem društvu, koje pruža obilje poticaja, temeljni cilj pastorala zvanja mladih je pružati mladima prilike da iskuse vrijednost šutnje i kontemplacije i nauče tumačiti vlastita iskustva i slušati vlastitu savjest.

5. Marija iz Nazareta

Povjeravamo Mariji ovaj sinodski hod u kojem se Crkva propitkuje kako pratiti mlade ljude da prihvate Božji poziv na radost ljubavi i puninu života. Marija, mlada žena iz Nazareta, koja je u svakoj etapi svog života prihvaćala Riječ i čuvala je, razmišljajući o njom u svom srcu (usp. *Lk 2, 19*) prva je ostvarila taj hod.

Svaka mlada osoba može otkriti u Marijinu životu način na koji slušati, hrabrost koju daje vjera, dubinu razlučivanja i predanosti službi (usp. *Lk 1, 39-45*). U svojoj »malenosti«, Djevica zaručena s Josipom, iskusila je ljudsku slabost i teškoću u razumijevanju tajanstvene Božje volje (usp. *Lk 1, 34*). Ona je također bila pozvana doživjeti izlazak iz sebe i vlastitih planova, učeći vjerovati i pouzdati se.

Spominjući se »velikih stvari« koje je Svemogući učinio u njoj (usp. *Lk 1, 49*), Djevica se ne osjeća samom, već potpuno ljubljenom i podržanom onim anđelovim »Ne boj se« (usp. *Lk 1, 30*). Svjesna da je Bog s njom, Marija otvara svoje srce s onim »Evo me« i tako je započeo put evanđelja (usp. *Lk 1, 38*). Žena zagovora (usp. *Iv 2, 3*), podno križa svoga Sina, u društvu s »ljubljenim učenikom«, ponovno prihvaća poziv da bude plodna i rađa život u ljudskoj povijesti. U njezinim očima svaka mlada osoba može otkriti ljepotu razlučivanja, u njezinu srcu može doživjeti nježnost intimnosti i hrabrost svjedočenja i poslanja.

UPITNIK

Svrha ovog upitnika je pomoći crkvenim tijelima, koja imaju to pravo, da izraze svoje razumijevanje svijeta mladih i steći uvid u njihovo iskustvo praćenja zvanja, u cilju prikupljanja informacija za izradu *radnog dokumenta* odnosno *Instrumentum laboris*.

Kako bi se stekao uvid u različite situacije na različitim kontinentima i regijama, nakon pitanja br. 15 uvrštena su po tri specifična pitanja za svako geografsko područje na koja su pozvana odgovoriti odgovarajuća crkvena tijela.

Da bi se olakšalo rad i da bi uopće bio izvediv, mole se mjerodavna tijela da svoj odgovor ograniče na otprilike jednu stranicu za pitanje o statističkim podacima, sedam-osam stranica za opis situacije i po jednu stranicu za svako od tri iskustava za kontinente i regije. Ako je potrebno ili poželjno, mogu se priložiti drugi tekstovi koji će poslužiti kao pomoć ili dopuna ovog sažetog dosjea.

1. PRIKUPLJANJE PODATAKA

Molimo da se navedu izvori statističkih podataka kao i godinu na koju se odnose. U prilogu se mogu dodati drugi sažeti podaci koje se smatra važnima za bolje shvaćanje situacije u različitim zemljama.

- Broj stanovnika u zemlji/zemljama i stopa nataliteta.
- Broj i postotak mladih (između 16 i 29 godina) u zemlji/zemljama.
- Broj i postotak katolika u zemlji/zemljama.
- Prosječna dob (u posljednjih pet godina) u kojoj se sklapa brak (odvojeno za muškarce i žene), ulazi u sjemenište i stupa u posvećeni život (odvojeno za muškarce i žene).
- U skupini koja obuhvaća starosnu dob između 16 i 29 godina koliki je postotak studenata, radnika (ako je moguće točno navesti područja na kojima rade), nezaposlenih, *NEET*.

2. OPIS SITUACIJE

a) Mladi, Crkva i društvo

Ova se pitanja odnose bilo na mlade koji posjećuju crkvene sredine, bilo na one koji su se od Crkve udaljili ili joj uopće ne pripadaju.

1. Kako Crkva osluškuje stvarnost u kojoj žive mladi?
2. Koji su glavni izazovi a koje najznačajnije mogućnosti za mlade u vašoj zemlji/vašim zemljama danas?
3. Koji oblici i mjesta okupljanja mladih, institucionalni i neinstitucionalni, imaju najveći uspjeh u Crkvi i zašto?

4. Koji oblici i mjesta okupljanja mladih, institucionalni i neinstitucionalni, imaju najveći uspjeh izvan Crkve i zašto?

5. Što mladi iz vaše zemlje/zemalja konkretno traže danas od Crkve?

6. Koje mogućnosti sudjelovanja u crkvenoj zajednici imaju mladi u vašoj zemlji/zemljama?

7. Kako i gdje uspijevate susresti mlade koji ne posjećuju vaše crkvene sredine?

b) Pastoral zvanja za mlade

8. Kako su obitelji i zajednice uključene u razlučivanje zvanja kod mladih?

9. Kako škole i sveučilišta odnosno druge obrazovne ustanove (građanske ili crkvene) pridonose formaciji u pogledu razlučivanja zvanja?

10. Na koji način vodite računa o kulturnim promjenama uvjetovanim razvojem digitalnog svijeta?

11. Kako svjetski dani mladih ili drugi nacionalni ili međunarodni događaji postaju sastavni dio redovne pastoralne prakse?

12. Na koji se način u vašim biskupijama planiraju iskustva i pastoral zvanja za mlade?

c) Pastoralni radnici koji prate mlade u njihovu zvanju

13. Koliko vremena i prostora pastiri i drugi odgojitelji posvećuju osobnom duhovnom vodstvu?

14. Koje su inicijative i mogućnosti formacije namijenjene onima koji pružaju pastoralno vodstvo zvanjima?

15. Koji se oblik pastoralnog vodstva pruža u sjemeništima?

d) Specifična pitanja po zemljopisnim područjima

[...]

EUROPA

a. Kako pomažete mladima gledati u budućnost s povjerenjem i nadom polazeći od bogatstva kršćanskih korijena Europe?

b. Mladi se često osjećaju isključenima i marginaliziranima iz političkog, ekonomskog i društvenog okruženja u kojem žive. Po vašem mišljenju, na koji se način taj protestni potencijal može pretvoriti u sudjelovanje i suradnju?

c. Na kojim razinama međugeneracijski odnos još uvijek funkcionira? I kako ga ponovno pokrenuti tamo gdje ne funkcionira?

3. ZAJEDNIČKE AKTIVNOSTI

1. Navedite glavne vrste pastoralnih aktivnosti praćenja i razlučivanja zvanja prisutnih u vašoj sadašnjoj situaciji.

2. Odaberite tri aktivnosti koje smatrate najzanimljivijima i relevantnima za podijeliti sa sveopćom Crkvom i prikazite ih prema slijedećoj shemi (*najviše po jedna stranica za svako pojedino iskustvo*).

a) *Opis*: Opišite u kratkim crtama to iskustvo. Tko su protagonisti? Kako se ta aktivnost odvija? Gdje? Itd.

b) *Analiza*: Ocijenite, ne nužno stručnim izrazima, to iskustvo kako bi se bolje moglo razumjeti njegove bitne elemente: koji su ciljevi? Koje su teorijske pretpostavke na kojima počiva? Koji su najzanimljiviji uvidi do kojih se došlo? Kako su razvijali? Itd.

c) *Ocjena*: Koji su ciljevi postignuti? Ako nisu postignuti, zašto nisu? Koji su prednosti a koji nedostaci? Koje to ima posljedice na društvenoj, kulturnoj i crkvenoj razini? Zašto i po čemu je to iskustvo važno/poučno? Itd.